

Guranda ya nyandadzo ya PanSALB ya Pfhanelo dza Nyambo ya vhukati ha vhege 20 Thafamuhwe 2024

Pfhanelo dza Nyambo ndi Pfhanelo dza Vhathu

Afrika Tshipembe li elelwa nwedzi wa Thafamuhwe sa Nwedzi wa Pfhanelo dza Vhathu, nahone ya uno n'waha i khou farwa fhasi ha thoho ine ya ri 'Miñwaha ya Fumirahu ya u Lwela Pfhanelo dza Vhathu'. Ndayotewa ya shango i tendela vhadzulapo pfhanelo dzo fhambanaho, hu tshi katelwa na pfhanelo ya u shumisa luambo lune wa funa. Fhedziha iyi pfhanelo kanzhi i a thudzelwa thungo, hu sa sedzwi mutsindo wayo siani la zwa polotiki na u maandafhadza vhadzulapo. Luambo lwo vha lu tshi shumiswa sa tshiga tsha u tutuwedza tshitalula, nga maandā nga tshifhinga tsha muvhuso wa vhukoloni na tshhitalula. Zwo ralo, na kha tshifhinga tsha zwino nyambedzano dzi no kwama nyambo dzi nga si vhe hone hu so ngo vha na nzhenelelo ya polotiki na vhadzulapo. Idzi pfhanelo dzi tea u lwelwa nahone dza salwa murahu u vhona uri nyambo dzothe dzi khou netshedzwa tshumelo dza u fana.

Ndayotewa ya Afrika Tshipembe ya n'waha wa 1996 i netshedza thendelo ya u shumiswa ha nyambonnzhi. Khwiniso kha matshilo a vhadzulapo vhothe na u tendela vhukoni ha muñwe na muñwe ho talutshedzwa kha tswikiso yayo. U itela u elelwa nyambo dze dza vha dzi sa dzhielwi nthā na vhashumisi vha idzo nyambo, i tutuwedza uri muvhuso u dzhie maga u bvedza u shumiswa ha idzi nyambo kha maitele a muvhuso. Ndi ngazwo Bodonyangaredzi ya Nyambo ya Afrika Tshipembe (PanSALB) yo thoñwa nga n'waha wa 1995 sa khoro ya ndayotewa ya shango la Afrika Tshipembe hu u itela u bvedza na u alusa nyambo dzothe dza tshiofisi. Itshi tshiimiswa tsho thoñwa hu u itela u khwañhisedza ndinganelo ya tsireledzo, thonifho na u isa phanda na mveledziso ya idzo nyambo dza tshiofisi dzine dzo vha dzi sa dzhielwi nthā na u alusa ndinganyiso ya nyambo dzothe dza tshiofisi dza Afrika Tshipembe.

Afrika Tshipembe lo khethea nga u vha nyambo dza tshiofisi dza fumimbili (12) dzo faedzwaho nga Ndayotewa yalo. nga nnda ha u faedzwa , zwiimiswa zwa muvhuso na zwa vhathu zwi pfhana na mbekanyamaitete dzi sina mvelaphanda dzine dza isa phanda nga u laula nga luambo lwa Tshiisimane kana English. U swika zwenezwino nyana, nyambo dze dza vha dzi sa dzhielwi nthā dzo vha dzi tshi dzulela u dzhielwa fhasi na u sa shumiswa kha zwiimiswa zwi hulwane. Honeha, u thoñwa ha Pfhunzo nga nyambo Mbili kana Luambo lwa Damuni kana *Mother Tongue-Based Bilingual Education (MTBBE)* nga vha Mhasho wa Pfhunzo dza Fhasi ndi tshiga tsha u alusa nyambo dze dza vha dzi sa dzhielwi nthā. Thandela iyi a i khwinisi fhedzi pfhunzo, fhedzi i dovha hafhu ya shela mulenzhe kha u londota pfhanelo dza nyambo nga u khwañhisedza uri mudzulapo muñwe na muñwe a wane ngudo nga luambo lune a funa lwone. Liga li tevhelaho hu tea vha u tiwa ha Mbekanyamaitete ya Nyambo kha Zwiimiswa zwa Nthā zwa Pfhunzo nga magudedzi hu u itela u sika fhethu ha nyambonnzhi na thikhedzo ya nyaluwo ya nyambo dze dza vha dzi sa dzhielwi nthā sa nyambo dza u funza, u guda na ngudo nga u angaredza. Nga u ita ngauralo, magudedzi a do vha a khou ranga thandela ya u lwa na vhukoloni hune ndivho nnyi dzi dzhiwa sa dziñwe ndila dza kuhumbulele.

Musi mvelaphanda yo no vha hone kha shango, sa u rwelwa tari ha Luambo lwa Zwiga lwa Afrika Tshipembe sa luñwe lwa nyambo dza tshiofisi, hu kha di vha na zwinzhi zwine zwa kha di tea u itwa u khwañhisedza u tsireledzwa ha pfhanelo dza nyambo dza Afrika Tshipembe. Mulayo wa PanSALB u tendela uri tshiimiswa tshi sedzuluse, u dzhenelela khathihi na u ita themendelo kha zwi kwamaho nyambo kha shango. PanSALB i a tandulula u kandekanywa ha pfhanelo dza nyambo nga u dzhenelela, u ita pfhamedzano, kana nga u isa khanedzano kha zwiimiswa zwo teaho hu tshi katelwa na khothe. Vhulamukanyi vhu netshedza nnyi na nnyi ane o imela ene muñe, kana o imela muñwe muthu, tshiimiswa, tshigwada tsha luambo, kana tshiimiswa tsha muvhuso u vhiga mulandu kha Bodo zwi tshi kwama u kandekanywa huñwe na huñwe ha pfhanelo dza nyambo, mbekanyamaitete ya nyambo, kana zwa vhuguda nyambo.

Tshiimiswa tshi na maan̄a u lavhelesa u kandekanywa ha pfhanelo dza nyambo nahone tsho no tandulula milandu minzhi ya u kandekanywa ha pfhanelo dza nyambo. Munwe wa milandu ya zwenezwino wo vha wa vhathu vhe vha itwa ndingo nga luambo lune vha sa lu pfhesese, une wo tandululwa zwavhuḁi. Zwa zwino tshiimiswa tshi khou sedzulusa mulandu we wa ḁiswa nga matshudeni vhane vha vha na vuholefali ha u sa kona u amba na u pfha vhe vha vha vha tshi khou funzwa nga vhagudisi vhane a vha koni Luambo lwa Zwiga lwa Afrika Tshipembe. Mashudumavhi, iyi ndi khaedu kha zwickolo zwinzhi zwa vhana vha re na vuholefali ha u sa kona u amba na u pfha, nahone zwi tsitsela fhasi ngudo dza vhana avho. Nga murahu ha u dzhenelela ha PanSALB, tshiḁwe tsha zwickolo zwa vhana vha vuholefali ha u sa kona u amba na u pfha. Tsho no khwinifhadza vhukuma, tsho no engedza kuphasele kwa vhagudiswa vha matiriki u bva kha 0% nga ḁwaha wa 2022 u ya kha 66% nga ḁwaha wa 2023. Zworalo, ḁiga ḁa u lwela pfhanelo dza nyambo na u alusa mbekanyamaitete dzine dza elana na zwa nyambonnzhi zwine zwa vha kha Ndayotewa a zwi tei u tsitselwa fhasi. Nḁila dza u lwa na u kandedzwa ha pfhanelo dza nyambo dzi na ḁhoḁea ya u tsireledza pfhanelo dza nyambo dza vhadzulapo vhoḁhe vha ḁa Afrika Tshipembe.

U bvela phan̄a na u alusa na u lwela pfhanelo dza nyambo, PanSALB yo lugisela zwiteḁwa zwinzhi zwine zwa ḁo itwa kha ḁwedzi wa Pfhanelo dza Vhathu. Zwiteḁwa izwi zwo ḁi sendeka kha uri vhathu vha dzhiele nḁha zwa nyambonnzhi na ḁhoḁea ya u lwela pfhanelo dza nyambo.

NḁILA DZA U VHIGA U KANDELEDZWA HA PFHANELO DZA NYAMBO

NDI NNYI ANE A TEA U VHIGA MBILAELO KHA U KANDELEDZWA HA PFHANELO DZA NYAMBO

- Muḁwe na muḁwe nga eḁhe kana a tshi khou vhiga o imela muḁwe muthu.
- Zwiimiswa zwa mulayo kana tshiimiswa tshiḁwe na tshiḁwe tsho imela miraḁo yatsho.
- Tshiimiswa tshiḁwe na tshiḁwe tsha muvhuso.

VHA VHIGISA HANI MBILAELO

- Nga u rumela fomo ya mbilahelo yo ḁadzwaho nga imeḁi kha hr@pansalb.org
- Nga u ḁadza fomo ya mbilahelo kha lubuvhisia lwa PanSALB (www.pansalb.org)
- Nga u ya kha ofisi dza PanSALB vha humbela u thuswa u ḁadza fomo ya mbilahelo.

HUNE VHA VHIGA MBILAELO

- Kha ofisi iḁwe na iḁwe ya vundu ya PanSALB u mona na shango.
- Ofisini Khulwane ya PanSALB ine ya vha Pretoria.